

наша СЛОВА

Не пакідайце ж мовы нашай беларускай, каб не ўмёрлі!
ФРАНЦІШАК БАГУШЭВІЧ

Газета выходзіць з сакавіка 1990 года

№ 2 (1153) 8 СТУДЗЕНЯ 2014 г.

Дарагія сябры “Нашага слова”!

У гэтым квартале адбылося нязначае зняжненне колькасці падпісчыкаў па некаторых абласцях і па горадзе Менску. Разам з тым высокую стабільнасць дэманструе Слуцка-Салігорскі рэгіён, хоць раптам упала падпіска ў Любани. Прадаўжае радаваць Кіраўск. Вырасла падпіска ў Берасці, Віцебску, Валожыне, Іўі, Слоніме, Шаркаўшчыне, Лідзе, Магілёве, Асіповічах, некаторых іншых гарадах.

Кастрычнік Студзень		Кастрычнік Студзень	
Берасцейская вобласць:		Ст. Дарогі р.в.	1 -
Баранавічы р.в.	18 19	Стоўбцы р.в.	4 2
Бяроза р.в.	9 10	Узда р.в.	2 1
Белаазёрск р.в.	1 1	Чэрвень р.в.	4 4
Бярэзец гор.	14 16	Усяго:	492 464
Ганцавічы р.в.	- 1		
Драгічын р.в.	1 -	Гомельская вобласць:	
Жабінка р.в.	- 1	Буда-Кашалёва	2 3
Іванава р.в.	2 2	Брагін р.в.	1 1
Івацэвічы р.в.	12 10	Ветка р.в.	1 1
Камянец р.в.	2 2	Гомель гор.	33 32
Кобрын гор.	1 1	Гомель РВПС	2 1
Лунінец гор.	2 2	Добруш р.в.	1 -
Ліхавічы р.в.	- 1	Ельск р.в.	- 1
Маларыта р.в.	- 1	Жыткавічы р.в.	10 11
Пінск гор.	7 7	Жлобін гор.	2 2
Пружаны р.в.	10 8	Калінкавічы гор.	- 1
Столін р.в.	1 1	Карма р.в.	2 2
Усяго:	80 83	Лельчицы р.в.	3 -
L	L	Лоеў р.в.	1 -
Лепель р.в.	1 1	Мазыр гор.	2 2
Міёры р.в.	3 3	Акциябарскі р.в.	- 1
Новаполацк гор.	12 13	Нароўля р.в.	1 -
Орша гор.	3 5	Петрыкаў р.в.	- 2
Полацк гор.	6 5	Рэчыца гор.	1 1
Паставы р.в.	18 16	Рагачоў гор.	2 2
Расоны р.в.	1 1	Светлагорск гор.	2 3
Гарадок р.в.	5 4	Хойнікі р.в.	1 1
Докшыцы р.в.	1 1	Чачэрск р.в.	1 -
Дуброўня р.в.	- 2	Усяго:	68 67
Лэзна р.в.	1 1		

Віцебская вобласць:		Гарадзенская вобласць:	
Бешанковічы р.в.	1 1	Бераставіца	4 3
Браслаў р.в.	1 1	Ваўкавыск гор.	10 9
Віцебск гор.	29 33	Воранаўка р.в.	4 5
Віцебск РВПС	2 2	Гародня гор.	40 37
Верхнедзвінск р.в.	4 4	Гародня РВПС	21 20
Глыбокае р.в.	5 5	Дзятлава р.в.	14 14
Гарадок р.в.	5 4	Зэльва р.в.	3 3
Докшыцы р.в.	1 1	Іўе р.в.	2 5
Дуброўня р.в.	- 2	Карэлічы р.в.	4 4
Лепель р.в.	1 1	Масты р.в.	4 3
Міёры р.в.	3 3	Наваградак гор.	5 2
Новаполацк гор.	12 13	Астравец р.в.	6 6
Орша гор.	3 5	Ашмяны р.в.	3 2
Полацк гор.	6 5	Смаргонь гор.	6 5
Паставы р.в.	18 16	Слонім гор.	8 11
Расоны р.в.	1 1	Свіслач р.в.	4 4
Сянно р.в.	2 2	Шчучын р.в.	3 2
Талочын р.в.	1 1	Ліда:	14 16
Ушачы р.в.	1 2		
Чашнікі р.в.	1 1	Усяго:	155 151
Шаркоўшчына р.в.	6 8		
Шуміліна р.в.	- 1		
Усяго:	104 113		

Менская вобласць:		Магілёўская вобласць:	
Беразін р.в.	3 3	Бабруйск гор.	4 5
Барысаў гор.	9 10	Бялынічы р.в.	- 1
Вілейка гор.	3 2	Быхаў р.в.	1 1
Валожын гор.	8 12	Глуск р.в.	- 1
Дзяржынск р.в.	8 7	Горкі гор.	1 1
Жодзіна гор.	- -	Дрыбін р.в.	1 -
Клецк р.в.	2 1	Кіраўск р.в.	19 19
Крупкі р.в.	7 5	Клічаў р.в.	- 2
Капыль р.в.	2 5	Клімавічы р.в.	1 -
Лагойск	6 5	Касцюковічы р.в.	1 1
Любань р.в.	4 1	Краснаполле р.в.	1 -
Менск гор.	297 277	Крычаў р.в.	1 -
Менск РВПС	10 11	Круглае р.в.	3 1
Маладечна гор.	13 12	Мсціслau р.в.	2 2
Мядзель р.в.	2 2	Магілёў гор.	36 46
Пухавічы РВПС	5 3	Магілёў РВПС	1 1
Нясвіж р.в.	6 6	Асіповічы гор.	11 13
Смалявічы р.в.	2 1	Слаўгарад р.в.	1 2
Слуцк гор.	23 23	Хоцімск р.в.	- 1
Салігорск гор.	71 71	Чэркаў р.в.	1 1
		Чавусы р.в.	1 -
		Шклўр р.в.	3 1
		Усяго:	89 99

ISSN 2073-7033

9 772073 703003 >

Хачу, каб
у Беларусі
размаўлялі
па-
беларуску

Ніл Гілевіч завяршыў выданне 23-томавага збору твораў

Напярэдадні Новага года выйшла апошняя кніга з 23-томовага збору твораў Ніла Гілевіча, які народны паэт Беларусі выдаваў 10 гадоў за свой уласны кошт. У збор увайшлі рэчы, напісаныя больш як за 60 гадоў.

Укладаючы збор твораў Ніл Гілевіч патрабаваў наўгародзіць з напісанага.

На жаль, кнігі выходзілі зусім невялікім накладам - некаторыя тэмы толькі па 50-100 асобнікаў. Большую частку аўтар раздаваў родным, сябрам і знёым.

Паэт сціпла адмовіўся гаварыць пра значнасць завяршэння працы над 23-томовікам, палічыўшы, што пра вынік яго наўгародзіць з напісанага.

- Гэта вялікі збор. Але ж гэта не поўны адукацыйны збор, поўны збор пры жыцці не выдаецца. Гэта проста вялікі збор. А поўны адукацыйны, можа, будзе налічваць і 33 тэмы,

а то і больш. Гэта я лепшае адбіраў. Яшчэ на 7-10 тамоў засталося за бортам.

Я гэты збор выдаў за сваю дохную пенсію. Ніводнага рубля ніякі спонсар мне не даваў. Я ж чытаю навіны і ведаю, як паэты на 20, 30, 40 гадоў за мяне маладзейшыя ездзяць па Еўропе, атрымліваюць ад спонсараў дапамогу. Вялікую дапамогу. А я - ні капеек. Я ўсе 23 тэмы за гэтыя 10 гадоў выдаў за свае гроши. У мяне трэх тэмам выйшлі па 50 экзэмпляраў. Некалькі тэмам па 70, некалькі - па 100. Самае большае - гэта 100 экзэмпляраў. Гэта ж насмешка і здзек. Ну хоць бы 200, хоць бы 300. А дзе гроши ўзяць? Хто і дзе пачытае гэты збор? Толькі ў Нацыянальнай бібліятэцы. Болесць, а не раздаў сваім родным і сябрам. А як жа?

Літаратуразнаўца і сябровка паэта Лідзія Савік у 2003 годзе прысутнічала на презентацыі праекта выдання. Распавядаючы пра жанравую разнастайнасць збору, яна казала, што праца, праробленая Нілам Гілевічам падчас стварэння 23-томовіка, пад сілу хіба што цэламу літаратурнаму інстытуту:

- Найперш Ніл Гілевіч

- паэт. Тому паэзія займае ажно шэсць тамоў збору. Гэта вершы, вершаваны раман "Родныя дзеци", паэмы, сатыра і гумар, літаратурныя містыфікацыі, цыкл гістарычных паэм, казкі і загадкі для дзіцяці. Тры тэмы займаюць пераклады са славянскіх моваў: беларускай, расейскай, украінскай, польскай, славенскай, сербскай, харвацкай, лужыцкай, македонскай, чэшскай - усяго больш за 400 паэтаў. Ніл Сымонавіч не праста пераклад гэтыя вершы, а перастварыў іх на цудоўнай беларускай мове, увёўшы безліч замежных паэтаў у беларускую літаратуру. Публіцыстыка, якая ўвайшла ў збор, - гэта прасякнуты болем розум над сучасным жыццём, над становішчам нашай мовы, літаратуры і культуры.

Апошні том збору выдадзены пад нумарам 22, таму што 23-ці выйшаў раней.

Паэт Анатоль Вярцінскі назіраў, з якім пачуццём Ніл Гілевіч узяў у руکі завяршальны том сваёй працы:

- 29 снежня Ніл

Не пледзячы на ўсе неспрыяльныя абставіны, смела задуманы і рупліва падрыхтаваны маштабны выдаўцікі праект канчатковая рэалізаўся. Збор твораў у 23 тэмах стаў фактам. І, трэба думаць, фактам не толькі творчай біографіі аўтара, але і ўсёй беларускай літаратуры, фактам грамадскога культурнага жыцця краіны.

Значэнне падзеі - не столькі ў вонкавых параметрах, колькі ў змесце, у танальнісці і сэнсава-вывяленчай сутнасці, у маральным крэда аўтара. У дадзеных выпадку гэта крэда вельмі цэльнае, вытрыманае, паслядоўнае з твору ў твор, з аднаго тома ў другі.

Радыё Свабода.

Юбілейныя і памятныя даты 2014 года

СТУДЗЕНЬ

3 студзеня - 70 гадоў з дня нараджэння **Міхася Раманюка**, вядомага беларускага мастацтвазнаўца і этнографа.

6 студзеня - 100 гадоў з дня нараджэння **Тодара Лебяды**, беларускага пісменніка.

7 студзеня - 90 гадоў з дня нараджэння **Барыса Бур'яна**, тэатральнага крытыка, празаіка, сценарыста.

8 студзеня - 90 гадоў з дня нараджэння **Дадзіміра Дадзімава**, беларускага празаіка.

8 студзеня - 75 гадоў з дня нараджэння **Барыса Мусакага**, актыўнага сябра ТБМ.

8 студзеня - 10 гадоў таму ў штотыднёвiku "Наша слова" надрукавана **"Стратэгія дзеянасці ГА "Таварыства беларускай мовы імя Ф. Скарыны" па развіціі беларускай мовы ў ХХІ стагоддзі"**.

14 студзеня - 80 гадоў з дня нараджэння **Уладзіміра Лазоўскага**, беларускага мовазнаўца, кандыдата філалагічных навук, празаіка.

14 студзеня - 75 гадоў з дня нараджэння **Васіля Шаранговіча**, народнага масакта Беларусі.

17 студзеня - 110 гадоў з дня нараджэння **Алеся Якімовіча**, празаіка, паэта, заслужанага дзеяча культуры БССР.

18 студзеня - 130 гадоў з дня нараджэння **Адама Лісоўскага**, беларускага грамадска-культурнага дзеяча, каталіцкага духоўніка.

24 студзеня - 110 гадоў з дня нараджэння **Янкі Шутоўчіча**, беларускага культурнага дзеяча, літаратуразнаўца.

24 студзеня - 75 гадоў з дня заснавання (1939) **Нацыянальнага мастацкага музея Беларусі**.

25 студзеня - 210 гадоў з дня нараджэння **Антона Адынца**, паэта, перакладчыка, мемуарыста.

25 студзеня - 90 гадоў з дня нараджэння **Віктара Мартынава** (1924-2013), беларускага мовазнаўца.

26 студзеня - 450 гадоў таму (1564 г.) каля в. Іваньск (цяпер Чашніцкі раён), на р. Ула, адбылася **Ульская бітва** паміж войскамі Расіі і ВКЛ у час Лівонскай вайны.

28 студзеня - 125 гадоў з дня нараджэння **Язэпа Мамонкі** (1889-1937), беларускага палітычнага дзеяча і публіцыста.

29 студзеня - 130 гадоў з дня нараджэння **Антона Луцкевіча** (1884-1942), гісторыка, публіцыста, палітычнага і грамадскага дзеяча.

29 студзеня - 90 гадоў з дня нараджэння **Арцёма Ба-**

ханькова, беларускага мовазнаўца.

31 студзеня - 85 гадоў з дня нараджэння **Анатоля Грыцкевіча**, доктара гісторычных навук.

ЛЮТЫ

4 лютага - 80 гадоў з дня нараджэння **Арсения Ліса**, фальклорыста, доктара філалагічных навук.

4 лютага - 80 гадоў з дня нараджэння **Міколы Савіцкага**, змагара за беларускую мову, кандыдата эканомічных навук, прафесара.

6 лютага - 100 гадоў з дня нараджэння **Аркадзія Кулішова** (1914 - 1972), народнага паэта Беларусі (1968 г.).

8 лютага - 100 гадоў з дня нараджэння **Валянціна Таўлая**, беларускага паэта.

9 лютага - 110 гадоў з пачатку **руска-японскай вайны** 1904 - 1905 гг. Тысячы беларусаў былі мабілізаваны і ўздельнічалі ў ёй.

11 лютага - 150 гадоў з дня нараджэння **Люцыяна Узэмблы**, гісторыка культуры, краязнаўца, калекцыянеры.

12 лютага - 90 гадоў з дня нараджэння **Аляксандра Капусціна**, беларускага празаіка, публіцыста, перакладчыка.

12 лютага - 80 гадоў з дня нараджэння **Міколы Янкоўскага**, беларускага фальклорыста, кандыдата філалагічных навук, дацэнта.

14 лютага - 190 гадоў з дня нараджэння **Антона Залескага**, мастака, удзельніка паўстання 1863-64 гг.

15 лютага - 110 гадоў з дня нараджэння **Ларысы Александроўскай** (1904 - 1980), спявачкі, опернага рэжысёра.

15 лютага - 25 гадоў таму (1989 г.) закончаны вывад савецкіх войскі з **Афганістана**.

16 лютага - 90 гадоў таму (1924 г.) заснавана бібліятэка Інстытута беларускай культуры (цяпер Цэнтральная бібліятэка імя Якуба Коласа НАН Беларусі).

17 лютага - 75 гадоў з дня нараджэння **Мечыслава Курыловіча**, беларускага паэта.

18 лютага - 70 гадоў з дня нараджэння **Яўгена Будзінаса**, беларускага празаіка, нарсысті.

19 лютага - 150 гадоў з дня нараджэння **Вячаслава Адамовіча**, беларускага грамадска-палітычнага дзеяча,

выдаўца.

22 лютага - 125 гадоў з дня нараджэння **Міколы Байкова** (1889-1941), педагога, лінгвіста, літаратуразнаўца.

22 лютага - 75 гадоў з дня нараджэння (1939 г.) **Уладзіміра Бабкова**, гісторыка і палітолога, члена-карэспандэнта НАН Беларусі.

26 лютага - 90 гадоў з дня нараджэння **Мікалая Мельніківа**, беларускага літаратуразнаўца, пісьменніка-мемуарыста, кандыдата педагогічных навук, дацэнта.

27 лютага - 280 гадоў з дня нараджэння **Карала Станіслава Радзівіла** (мянушка Пане Каханку, 1734-1790), дзяржаўнага дзеяча ВКЛ, сына М.К. Радзівіла-Рыбанкі.

6 лютага - 100 гадоў з дня нараджэння **Аркадзія Кулішова** (1914 - 1972), народнага паэта Беларусі (1968 г.).

13 красавік - 220 гадоў таму (1794 г.) пачалося паўстанне пад кіраўніцтвам **Тадэвуша Касцюшкі**.

13 красавік - 70 гадоў з дня нараджэння **Лідзбарскага**.

13 красавік - 110 гадоў з дня нараджэння **Міколы Хведаровіча**, беларускага паэта, празаіка, перакладчыка.

13 красавік - 220 гадоў таму (1794 г.) пачалося паўстанне пад кіраўніцтвам **Тадэвуша Касцюшкі**.

13 красавік - 70 гадоў з дня нараджэння **Уладзіміра Лісіціна**, беларускага паэта.

16 красавік - 150 гадоў з дня нараджэння **Аляксандра Слуцкага**, гісторыка археолага.

17 красавік - 75 гадоў з дня нараджэння **Анатоля Валахановіча**, гісторыка, журнالіст, пісьменнік.

17 красавік - 200 гадоў з дня нараджэння **Яўсташыя Тышкевіча**, беларускага гісторыка, археолага, краязнаўца.

17 красавік - 125 гадоў з дня нараджэння **Пігулеўскага**, беларускага грамадска-культурнага дзеяча, пісьменніка.

17 красавік - 100 гадоў з дня нараджэння **Уладзіміра Клішвіча**, паэта.

17 красавік - 80 гадоў з дня нараджэння **Аўгінія Кавалюка**, беларускай паэткі.

18 красавік - 120 гадоў з дня нараджэння **Кастусі Пуровскага**, беларускага фальклорыста спевака.

20 красавік - 70 гадоў з дня нараджэння **Яўгена Лецкі**, беларускага літаратуразнаўца, пісьменніка, краязнаўца, кандыдата філалагічных навук.

22 красавік - 75 гадоў з дня нараджэння **Кастусі Пуровскага**, беларускага фальклорыста спевака.

22 красавік - 70 гадоў з дня нараджэння **Яўгена Лецкі**, беларускага літаратуразнаўца, пісьменніка, краязнаўца, кандыдата філалагічных навук.

22 красавік - 120 гадоў з дня нараджэння **Конанія**, беларускага філософа, літаратуразнаўца.

24 красавік - 70 гадоў з дня нараджэння **Зянона Пазнянкі**, беларускага грамадска-палітычнага і культурнага дзеяча, тэатразнаўца, археолага, публіцыста, паэта, кандыдата мастацтвазнаўства.

23 красавік - 80 гадоў з дня нараджэння **Уладзіміра Конанія**, беларускага філософа, літаратуразнаўца.

23 красавік - 125 гадоў з дня нараджэння **Часлава Родзевіча**, беларускага тэатральнага і грамадскага дзеяча.

23 красавік - 125 гадоў з дня нараджэння **Часлава Родзевіча**, беларускага тэатральнага і грамадскага дзеяча.

23 красавік - 125 гадоў з дня нараджэння **Часлава Родзевіча**, беларускага тэатральнага і грамадскага дзеяча.

23 красавік - 125 гадоў з дня нараджэння **Часлава Родзевіча**, беларускага тэатральнага і грамадскага дзеяча.

23 красавік - 125 гадоў з дня нараджэння **Часлава Родзевіча**, беларускага тэатральнага і грамадскага дзеяча.

23 красавік - 125 гадоў з дня нараджэння **Часлава Родзевіча**, беларускага тэатральнага і грамадскага дзеяча.

23 красавік - 125 гадоў з дня нараджэння **Часлава Родзевіча**, беларускага тэатральнага і грамадскага дзеяча.

23 красавік - 125 гадоў з дня нараджэння **Часлава Родзевіча**, беларускага тэатральнага і грамадскага дзеяча.

23 красавік - 125 гадоў з дня нараджэння **Часлава Родзевіча**, беларускага тэатральнага і грамадскага дзеяча.

23 красавік - 125 гадоў з дня нараджэння **Часлава Родзевіча**, беларускага тэатральнага і грамадскага дзеяча.

23 красавік - 125 гадоў з дня нараджэння **Часлава Родзевіча**, беларускага тэатральнага і грамадскага дзеяча.

23 красавік - 125 гадоў з дня нараджэння **Часлава Родзевіча**, беларускага тэатральнага і грамадскага дзеяча.

23 красавік - 125 гадоў з дня нараджэння **Часлава Родзевіча**, беларускага тэатральнага і грамадскага дзеяча.

23 красавік - 125 гадоў з дня нараджэння **Часлава Родзевіча**, беларускага тэатральнага і грамадскага дзеяча.

Юбілейныя і памятныя даты 2014 года

ЛІПЕНЬ

3 ліпеня - 70 гадоў з дня нараджэння Менска ў выніку аперацый Баграціён.

4 ліпеня - 60 гадоў з дня нараджэння (1954 г.) у Менску адкрыты **Манумент Перамогі**.

5 ліпеня - 75 гадоў з дня нараджэння **Аляксандра Карапеўскага**, беларускага краязнаўца, журналіста.

6 ліпеня - 150 гадоў з дня нараджэння **Аўфрасінні Гарэцкай**, беларускай народнай спявачкі, маці Максіма Гарэцкага.

6 ліпеня - 25 гадоў з дня нараджэння (1989 г.) у Беларусі ўрачыста адзначалася **Купалле**. З таго часу адзначаецца яно штогод.

7 ліпеня - 90 гадоў з дня нараджэння **Яўгена Курто**, беларускага празаіка.

10 ліпеня - 60 гадоў з дня нараджэння **Ірыны Саматы**, беларускага мовазнаўца.

11 ліпеня - 80 гадоў з дня нараджэння **Віктара Вуячыча**, беларускага спевака, народнага артыста Беларусі.

15 ліпеня - 100 гадоў з дня нараджэння **Вітаўта Рамука**, беларускага культурнага дзеяча на эміграцыі.

17 ліпеня - 90 гадоў з дня нараджэння **Зінаіды Данільчык**, беларускага мовазнаўца.

20 ліпеня - 90 гадоў з дня нараджэння **Ўладзіміра Анічэнкі**, беларускага мовазнаўца.

20 ліпеня - 90 гадоў з дня нараджэння **Міколы Лук'янава**, беларускага празаіка.

21 ліпеня - 350 гадоў з дня нараджэння **Пятра Пузыні**, беларускага і польскага педагога, пісьменніка.

23 ліпеня - 75 гадоў з дня нараджэння **Анатоля Кірвеля**, беларускага пісьменніка.

28 ліпеня - 70 гадоў з дня нараджэння (1944 г.) войскі I-га Беларускага фронту вызвалілі г. Берасце ад нямецка-нацысцкіх акупантў. Завершана вызваленне Беларусі ад акупанці.

ЖНІВЕНЬ

1 жніўня - 100 гадоў з дня пачатку **Першай сусветнай вайны**.

5 жніўня - 90 гадоў з дня нараджэння **Аркадзія Жураўскага**, беларускага мовазнаўца.

6 жніўня - 130 гадоў з дня нараджэння **Яўгена Хлебцэвіча**, кнігазнаўца, літаратурназнаўца, кандыдата педагогічных навук.

7 жніўня - 60 гадоў з дня нараджэння **Алега Трусава**, старшыні ТБМ, кандыдата гістарычных навук.

12 жніўня - 100 гадоў з дня нараджэння **Міколы Ся машкі**, беларускага паэта.

12 жніўня - 10 гадоў з дня нараджэння "Вікіпедыі" з'явіўся беларускамоўны раздзел (беларуская энцыклапедыя).

14 жніўня - 220 гадоў з дня нараджэння **Ф. Абра-**

з дня нараджэння **Міхаіла Балінскага** (1794-22.12.1883 г.), гісторыка і публіцыста.

18 жніўня - 100 гадоў з дня нараджэння **Васіля Бурносава**, беларускага крытыка, літаратурназнаўца, перакладчыка.

19 жніўня - 150 гадоў з дня нараджэння чэшскага пісьменніка, вучонага-славіста, папулярызатора грамадскага і культурнага жыцця беларусаў **Адольфа Чэрнага**. Пасля на ведвання Беларусі выдаў у 1895 г. кнігу "Беларускія песні з Дзісенскага павета Віленскай губерні. Перакладаў вершы Цёткі, Купалы, Коласа.

20 жніўня - 80 гадоў з дня нараджэння **Міхася Парахнівіча**, беларускага паэта, празаіка, публіцыста.

28 жніўня - 140 гадоў з дня нараджэння **Аляксандра Уласава** (1874 - 1941), грамадскага дзеяча, выдаўца, публіцыста.

28 жніўня - 80 гадоў з дня нараджэння **Валянціны Каараткевіча**, беларускага гісторыка, археолага, кандыдата гістарычных навук.

28 жніўня - 80 гадоў з дня нараджэння **Змітра Бяспалага**, беларускага празаіка.

30 жніўня - 210 гадоў з дня нараджэння **Аляксандра Ходзькі** (Барэйка 1804-1891 г.), паэта, фальклорыста, славіяна-, усходазнаўца.

ВЕРАСЕНЬ

1 верасня - 75 гадоў з дня пачатку **Другой сусветнай вайны**. Германія напала на Польшу.

1 верасня - 10 гадоў з дня адкрыты **Баранавіцкі дзяржаўны ўніверсітэт**.

2 верасня - 125 гадоў з дня нараджэння **Канстанціна Шапяловіча**, беларускага мовазнаўца, педагога.

4 верасня - 90 гадоў з дня нараджэння **Майселя Тэйфа**, беларускага паэта, празаіка.

6 верасня - 110 гадоў з дня нараджэння **Паўлюка Шукайлы**, беларускага паэта, крытыка.

7 верасня - 300 гадоў з дня нараджэння **Міхала Карыцкага** (1714, м. Дзітрыкі) паэта-лацініста (зборнік "Песні" на лацінскай мове).

8 верасня - 500 гадоў **Аршанская бітвы**.

9 верасня - 75 гадоў з дня нараджэння **Уладзіміра Шурпы**, беларускага паэта, педагога, журналіста.

11 верасня - 180 гадоў з дня нараджэння **Мікалая Авенаруся**, археолага, краязнаўца.

14 верасня - 130 гадоў з дня нараджэння **Ф. Абра-**

зітовіча (1884-1946), рэлігійнага і грамадскага дзеяча.

17 верасня - 240 гадоў з дня нараджэння **Тадэвуша Тышкевіча**, дзяржаўнага і ваеннага дзеяча Вялікага Княства Літоўскага.

17 верасня - 220 гадоў з дня нараджэння **Адольфа Чэрнага**. Пасля на ведвання Беларусі выдаў у 1895 г. кнігу "Беларускія песні з Дзісенскага павета Віленскай губерні. Перакладаў вершы Цёткі, Купалы, Коласа.

17 верасня - 75 гадоў з дня нараджэння **Захадній Беларус** з Усходніяй.

23 верасня - 90 гадоў з дня нараджэння **Артура Вольскага**, беларускага паэта, драматурга, перакладчыка.

24 верасня - 110 гадоў з дня нараджэння **Мар'яна Пецюковіча**, беларускага грамадскага-культурнага дзеяча, этнографа.

25 верасня - 100 гадоў з дня нараджэння **Яўгена Смаршчка**, беларускага культурнага дзеяча на эміграцыі, праваслаўнага святара, доктара педагогікі, прафесара.

30 верасня - 100 гадоў з дня нараджэння **Данілы Міцкевіча**.

КАСТРЫЧНІК

1 кастрычніка - 70 гадоў з дня заснавання **Берасцейскага тэатра драмы і музыки**.

5 кастрычніка - 130 гадоў з дня нараджэння **Ф. Грынкевіча** (1884-1933), дзеяча культуры і рэлігіі.

15 кастрычніка - 100 гадоў з дня нараджэння **Лявона Славчаніна**, беларускага паэта.

21 кастрычніка - 100 гадоў з дня нараджэння (1914) **Казіміра Свёйтка**, першага кардынала новай Беларусі.

23 кастрычніка - 90 гадоў з дня нараджэння (1924) **Івана Лепешава**, мовазнаўца.

24 кастрычніка - 80 гадоў з дня нараджэння **Карласа Шэрмана**, беларускага перакладчыка, паэта, асьветніка, архітэктара, астронома, матэматыка, прафесара.

24 кастрычніка - 75 гадоў з дня нараджэння **Міхаіла Баброўскага**, беларускага славіста, археолага.

22 лістапада - 60 гадоў з дня нараджэння **Святланы Марозавай**, беларускага гісторыка, доктара гістарычных навук, прафесара.

23 лістапада - 190 гадоў з дня нараджэння **Баляслава Русецкага**, беларускага мастака.

25 лістапада - 300 гадоў з дня нараджэння **Тамаша Жаброўскага**, беларускага асьветніка, архітэктара, астронома, матэматыка, прафесара.

25 лістапада - 80 гадоў з дня нараджэння **Міхаіла Падгайскага**, беларускага мовазнаўца.

8 лістапада - 230 гадоў з дня нараджэння **Тадэвуша Нарбута**, бацькі беларускіх гісторыкаў.

14 снежня - 120 гадоў з дня нараджэння **Пятра Юр'ялевіча**, беларускага мовазнаўца, дацента.

16 снежня - 75 гадоў з дня нараджэння (1939 г.) **Зыніча** (сапр. А. А. Бембель), паэта, публіцыста, філосафа.

18 снежня - 25 гадоў з дня нараджэння **Лідской гардзінскай арганізацыі ТБМ** імя Ф. Скарыны.

21 снежня - 80 гадоў з дня нараджэння **Івана Кыгрынава** (1934 - 5.1.1996), народнага пісьменніка Беларусі.

23 снежня - 300 гадоў з дня нараджэння **Марціна Матушэвіча**, пісьменніка-мемуарыста, перакладчыка.

11 лістапада - 15 гадоў з дня нараджэння **Старадарожскіх майстракоў** (фонд А. Я. Белага).

14 лістапада - 75 гадоў з дня нараджэння **Вярхойнага Савета Беларускай ССР** прыняла закон "Аб прынцыпі **Захадній Беларус** ў склад Беларускай Савецкай Сацыялістычнай Рэспублікі". У выніку насельніцтва Беларусі павялічылася да 11 млн. чалавек.

16 лістапада - 100 гадоў з дня нараджэння **Язэпа Семяжона**, беларускага перакладчыка, паэта, празаіка.

19 лістапада - 230 гадоў з дня нараджэння **Міхаіла Баброўскага**, беларускага славіста, археолага.

22 лістапада - 60 гадоў з дня нараджэння **Святланы Марозавай**, беларускага гісторыка, доктара гістарычных навук, прафесара.

23 лістапада - 190 гадоў з дня нараджэння **Баляслава Русецкага**, беларускага мастака.

25 лістапада - 300 гадоў з дня нараджэння **Тамаша Жаброўскага**, беларускага асьветніка, архітэктара, астронома, матэматыка, прафесара.

25 лістапада - 80 гадоў з дня нараджэння **Міхаіла Падгайскага**, беларускага мовазнаўца.

28 лістапада - 25 гадоў з дня нараджэння **Ф. Скары**

Вішиuem сяброў ТБМ, якія нарадзіліся ў студзені

Адаська Віктар
Акулін Эдуард
Алесіна Ганна Міхайлаўна
Аліева Марыя Рыгораўна
Аляхновіч Мікалай Мікал.
Андрасовіч Наталля Валянц.
Антаноўскі Мікалай
Антанюк Ян
Анціленка Лявон Міхайлавіч
Алейка Марыя Фёдараўна
Аскірка Валянцін Фёдараўіч
Ашкінадэз Аляксандра Аляк.
Ашуева Вера Яўгеніяна
Багданкевіч Святлана Мікал.
Бакіноўскі Валянцін
Баркоўская Настася
Баркун Любоў Сяргеевна
Барткевіч Таццяна Фёдараўна
Барысаў Лявон Аляксеевіч
Барысевіч Аляксандар Вітол.
Батуеў Павел
Батура Вольга Іванаўна
Бахір Алена
Белы Павел Аляксандравіч
Бечка Антон Вацлававіч
Благачынны Фларыян Мікал.
Болбас Данута Вацлававіна
Булыга Міхаіл
Бурбоўская Алена Уладзім.
Бяліцкая Ганна Сцяпанавіч
Бяляева Кацярына Уладзім.
Варанцоў Міхail Аланіевіч
Варатынскія Галіна Алякс.
Варонька Ніна Адэльфонс.
Васілевіч Алена Канстанцін.
Віданава Ірина Аляксеўна
Вінаградаў Віталь
Віслович Эдуард Андрэевіч
Водзіч Таццяна
Вярбоўская Надзея
Гайдук Марыя
Галавач Яўген
Гапеева Вальжына Міхайл.
Гаравы Марат
Гарадко Галіна Станіславаўна
Гарбачова Тамара Валер'еўна
Гардзіенка Ала Андрэёўна
Гасціловіч Уладзімір Всільев.
Гацак Максім Віктаравіч
Гедроіц Аляксандар Генадз.
Герасёва Таццяна Андрэевіч
Герман Таццяна
Гільвей Валянціна
Грыцкевіч Анатоль
Грышкевіч Лявон Іосіфавіч
Грэбень Раіса
Гурковіа Каміла
Дашкевіч Віктар
Дварэцкі Аляксей Вадзімавіч
Дварэцкі Андрэй Вадзімавіч
Дзям'янаў Аляксандар Уладз.
Дзям'яненка Юлія
Доўнтар Павел Вікторавіч
Дранжкевіч Марыя
Дробаў Іван Міхайлавіч
Дубовік Ганна Уладзіміраўна
Дуброўская Наталля
Дунецкі Анатоль
Дычок Рэгіна Янаўна
Езавіт Т. В.
Ефімовіч Аляксандар Вячас.
Жарнасек Ірэна Францаўна
Жылінская Святлана
Жынь Канстанцін Уладзімір.
Заіка Зоя Міхайлаўна
Закрэўская Ніна
Зарубава Ганна Уладзімір.
Захарава Кацярына Алякс.
Збадоўскі Эдуард Іосіфавіч
Здановіч Ніна Іванаўна
Землякова Ала
Зімніцкая Ганна Ігараўна
Зімніцкі Леанід
Зубар Марына Уладзіміраўна
Іванковіч Уладзімір Уладзім.
Івановіч Кацярына Анатол.
Ігнатчык Алег Уладзіміравіч
Іпатава Вольга Міхайлаўна
Кабышаў Зміцер
Кавальчук Таццяна
Казак Валянціна
Казак Міхась Мікалаевіч
Казак Сяргей Іванавіч

Казлоўскі Алег Феліксавіч
Калесніковіч Максім
Калінка Святлана Міхайлаўна
Каліноўская Марыя
Калядка Іна
Канопкіна Таццяна Станісл.
Канус Марыя Іванаўна
Капарыха Мікола
Капуста Алена Міхайлаўна
Караўан Станіслаў Вацлавав.
Каралёнак Мікалай Мікал.
Каратчэна Іван Адамавіч
Карней Ігар Пятровіч
Карповіч Уладзімір Леанід.
Картузава Яўгенія Юр'еўна
Карэнка Людміла Мікал.
Каспяровіч Ілля Алегавіч
Касцян Марыя Віктараўна
Кашчэева Людміла
Каяла Уладзімір Іванавіч
Кізееў Ігар
Кісель Таццяна Аляксандр.
Клімашонак Віталь Алегавіч
Кліменценка Святлана Ульян.
Клімуць Яраслаў Іванавіч
Кляміята Уладзімір Антонавіч
Кніга Галіна
Кожан Кліменцій Арсенавіч
Козел Алена Аляксандраўна
Колосава Алена Аляксандр.
Корнеў Павел Іванавіч
Котаў Павел Аляксандравіч
Красоўская Таццяна
Красоўскі Леанід Мікалаевіч
Красоўскі Ян
Краўчук Ала
Крол Вера Сяргеевна
Крывальськівіч Мікола
Крывой Яраслаў Віктараўч
Крык Сяргей Аляксандравіч
Кузьмінкоў Генадзь Адамав.
Кулік Анатоль
Курчанава Ларыса Вітал.
Күцэлапенка Яўген
Лабанава Наталля Андрэёўна
Лабоха Канстанцін Валянцін.
Лазарэнкаў Валянцін
Лазюк Аляксандр
Лакішкі Аляксей Рыгоравіч
Ларычаў Алег Васільевіч
Лашук Алег Пятровіч
Ліпскі Канстанцін Аляксеевіч
Лісоўскі Дзмітры
Ліцкевіч Наталля
Ліцьвінчук Анатоль
Лобан Павел Міхайлавіч
Лобец Алесь Паўлавіч
Лукашэнка Антон Уладзімір.
Луцэвіч Аляксандар Сярг.
Лысенак Р.В.
Лысы Аляксандар Уладзімір.
Люліна Алена Канстанцінаўна
Магалінскі Ігар Уладзімір.
Магучава Таццяна Васіл.
Магучая Галіна
Малаковіч Надзея
Маліноўскі Лявон
Малышава Людміла Яўген.
Мальшка Іналіт Міхайлавіч
Малюк Марына
Маліўка Марыя
Маркоўская Кацярына Мік.
Мароз Аксана Пятроўна
Марцынкевіч Марыя
Масакоўскі Уладзімір Ген.
Мацошава Яна Аляксандр.
Мельнікаў Юры Леанідавіч
Мільнова Таццяна Мікал.
Мініко Марына
Міхалёва Варвара
Міхалькевіч Людміла Мікал.
Міханчык Нэлі
Міцкевіч Людміла
Мішкель Станіслаў
Мішкоў Яўген
Музычэнка Андрэй Мікал.
Мускі Барыс Георгіевіч
Мялешка Віктар Аляксандр.
Навагродскі Мечыслай Аляк.
Навахрост Кацярына
Навуменка Валянціна Мікал.
Нагорны Юры Аляксандр.
Нікалаеў Аляксандар Яўген.

Барысу Мускаму - 75

9 студзеня 2014 года адсвяткуе 75-годдзе сябар Фрунзенскай арганізацыі ТБМ імя Ф. Скарыны Барыс Георгіевіч Мускі. Ён нарадзіўся ў Менску ў сям'і Георгія Аляксандравіча Мускага (1910-1989) і Ксеніі Васільеўны Станкевіч (1916-2010). Баща хлопчыка нарадзіўся ў Варшаве. Працаўнік інжынерам-будаўніком. Барыс быў адзіным дзіцём у сям'і. Падчас Вялікай Айчынай вайны сям'я жыла ў Менску. Пасля вайны Барыс трапіў у прывілеяваную школу № 42, вучыўся ў школе на "4". Займаўся ў Палацы піянераў у гуртку мастацкага чытання. У нейкім класе нават атрымав грамату! Скончыў 7 класаў. Паступіў у энергетычнікум у 1953 годзе. Вучыўся па спецыяльнасці "Цеплавая частка электрычных станций". Тэхнікум скончыў з сярэднім балам "4,18". Застаўся працаўнік у Менску ў арганізацыі "Беларусенергія".

Да прызываў ў войска працаўнік ў г. Жодзіна машыністам турбіны (больш за год). У 1958-1961 гг. служыў у ракетных войсках стратэгічнага прызначэння. Служыў на Пойначы. У 1961 годзе паступіў у Політэхнічны інстытут на спецыяльнасць "Цеплавая частка электрычных станций". У Інстытуце скончыў 1 курс і пайшоў вучыцца на вячэрніе аддзяленне па той жа спецыяльнасці. Пачаў праектаваць для электрастанцыі ў г. Лідзе, Бабруйску, Баранавічах, Менску (ТЭЦ-4 і ТЭЦ-5). У 1971 годзе атрымаў грамату! Скончыў 7 класаў. Паступіў у Палацы піянераў у гуртку мастацкага чытання. У нейкім класе нават атрымав грамату! Скончыў 7 класаў. Паступіў у энергетычнікум у 1953 годзе. Вучыўся па спецыяльнасці "Цеплавая частка электрычных станций". Тэхнікум скончыў з сярэднім балам "4,18". Застаўся працаўнік у Менску ў арганізацыі "Беларусенергія".

Барыс Мускі праектаваў электрастанцыі ў г. Лідзе і Растіві (Энгельс і Куйбышав), а таксама ў Македонії (з 1979 па 1981 гг.) у 1960 годзе трапіў у шэрагі КПСС, у якой быў да 1991 года.

У 1990 г. у яго на працы была створана суполка ТБМ з 30 чалавек. У 1991 годзе трапіў у шэрагі КПСС, у якой быў да 1991 года.

На здымку: Барыс Мускі з жонкай Марыяй і яе

патчку 1990 года наведваў "Беларускую хатку". Наведваў таксама суполку "Спаемства" (кіраўнік Язэрскі Сяргей Андрэевіч). З 1990-х гг. прыхільнік клуба "Спадчына", якім кіраваў Анатоль Белы. Сябар Рэвізійнай камісіі ТБМ (абраны на X з'ездзе ТБМ). Спадар Барыс мае ўнука Кастуся (1999 г.).

З 1970 года спадар Мускі займаецца загартоўванием і зімовым плаваннем. Барыс Георгіевіч па некалькі разоў на тыдзень наведвае ТБМ і займаецца грамадскай дзейнасцю.

Ахрышчаны падчас вайны ў праваслаўнай царкве, Барыс Георгіевіч наведвае грэка-каталіцкую царкву ў Менску (у Снежным завулку). Яшчэ трэба адзначыць, што спадар Барыс - сябар клуба "Правамова". Ветрані ТБМ збірае аўтографы ў вядомых дзеячаў науки, культуры і літаратуры. Мае цудоўную бібліятэку. Спадар Барыс марыць пра росквіт Беларусі.

Шматлікія сябры ТБМ і яго кіраўніцтва жадаюць Барысу Мускаму моцнага - моцнага здароўя, шчасця, радасці, здзяйснення мар і задум, усяго самага найлепшага яго родным і блізкім!

Аляксей Шалахоўскі,
гісторык,
журналіст, краязнавец.

На здымку: Барыс
Мускі з жонкай Марыяй і яе

Парадак дня Рэспубліканскай Рады ТБМ 26.01.2014 г.

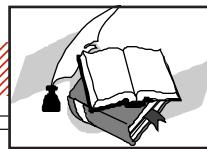
- Справаўдчача Старшыні ТБМ аб працы арганізацыі за 2013 год.
- Зацвярдзенне плана працы ТБМ на 2014 год.
- Прыняццё Заявы адносна сітуацыі з Літаратурным музеем імя Максіма Багдановіча.
- Падрыхтоўка да юбілею ТБМ.
- Падрыхтоўка да чарговага з'езду ТБМ.
- Прыняцце Звароту да кандыдатаў у дэпутаты мясцовых саветаў і выбарнікаў.
- Рознае.

Увага

У студзені 2014 г. у сядзібе ТБМ у межах кампаніі "Будзьма" працягвае працаўнік гістарычнай школы "Гісторыя ў падзеях і майстэрніках" пад кіраўніцтвам кандыдата гістарычных навук Алега Трусава.

У студзені заняткі адбудуцца: 13 студзеня (пансіянеры), 20 студзеня (пансіянеры), 27 студзеня (пансіянеры), 30 студзеня (чацвер).

Пачатак а 18-й на вул. Румянцава, 13. Уваход вольны.

Новае выданне

Кніга пра лёсы беларусаў

Напярэдадні права-
слаўных Каляды ў менскім выда-
вецтве "Кнігабор" выйшла з
друку новая кніга слонімскага
літаратата, гісторыка і краязнаўца Сяргея
Чыгрына пад загалоўкам "Ін-
шых шляху не было".

Сяргей Чыгрын
Іншых шляху не было

Кніга прысвечана гісторыі Беларусі,
яе выдатным асобам, якія ў
XX стагоддзі жылі, працавалі і
змагаліся за незалежнасць свайго
Бацькаўшчыны.

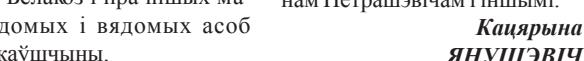

Выданне распачынаецца артыкуламі пра
лёс мовазнаўца Янкі Бялькевіча, пра кіраўніка падпольнай
"Чайкі" Васіля Супруна, пра сябра Саюза вызвалення Беларусі Самсона Пярловіча, пра
дзеяча ТБШ у Заходнім Беларусі ў 1920-1930-х гадах
Алену Лябецкую, Паўла Крынчыка, Серафіма Татарына,
Веру Белакоз і пра іншых ма-
лавядомых і вядомых асоб
Бацькаўшчыны.

Ёсьць у кнізе і раздзелы,
прысвечаныя беларусам Бе-
ласточыны, старонкі слонім-
скай гісторыі, артыкулы пра
новыя беларускія кнігі, а так-
сама гутаркі з вядомымі людзь-
мі Беларусі - Вячаславам Ра-
гушам, Аляксеем Пяткевічам,
Лідз'яй Арабей, Аленай Васіле-
віч, Уладзімірам Вацко, Яўге-
нам Петрашэвічам і іншымі.

Кацярына
ЯНУШЭВІЧ

З любасцю да лагойскай зямлі

Зямля бацькоў у кожнага свая. Раўнінная або ўзгорыстая, рачная або азёрная, балоцістая або пясчаная... Узгадаваўшыся і выраслы, мала хто застаецца на ёй: ажываемся, пускаем карэнне ў іншых мясцінах. І заўсёды шчыміць сэрца, калі набліжаешся да бацькоўскіх веснічак, да родных магілак...

"Зямля бацькоў, Лагой-
шчына моя..." Радкі з верша Ніла Гілевіча сталі назваі і апі-
рышчам вечарыны, якія адбы-
ліся ў ТБМ. Выступоўцы пада-

браліся так, што кожны нейкім
чынам звязаны з лагойскай зямлём. Цымбаліст Але́сь Ляво-
нчык - ураджэнец. Мікола Ля-
шчун парадніўся з ёю 30 год

тому. Яго былая вучаніца Алёна Масцерава працуе ў раённай га-
зете. Паэтка Аліна Легастаева жыла ў Лагойску ў 90-ых гадах. Ка-
мпазітар і музыка Іван Раманчук кароткі час працаваў у Плещаніцкай СШ №1. Аўтар фотарэзенты Катярына Жардзецкая

атрымала ў спадчыну сядзібу свайго дзеда, настаўніка Івана Нікіфаравіча, і ўлюблілася ў янушкавіцкія краявіды. Вядоўца імпрэзы Галіна Каржанеўская яшчэ школьніцай пераехала ў ту ж вёску, напісала там першыя вершы, а пасля настаўнічала ў Плещаніцах. Усе дзяліліся сваімі ўражаннямі, дарагімі ўспамінамі, цікавымі выпадкамі. Прагучалі вершы і песні народнага паэта Беларусі Ніла Гілевіча ў выкананні пяцікурсніцы БДУ Дар'і Ліберавай. А галоўным героям вечарыны стаў і перакладчык Мікола Ляшчун, які пра-

чытаў прысутнымі свае новыя творы. З гэтым перадкаляднымі вечарами добра перагукваліся радкі з яго паэтычнай кнігі "Белая завея".

Я веру ў геній дабрыні,
Жыеу, сяброву на даверы.
Я веру ў зорку чысціні...

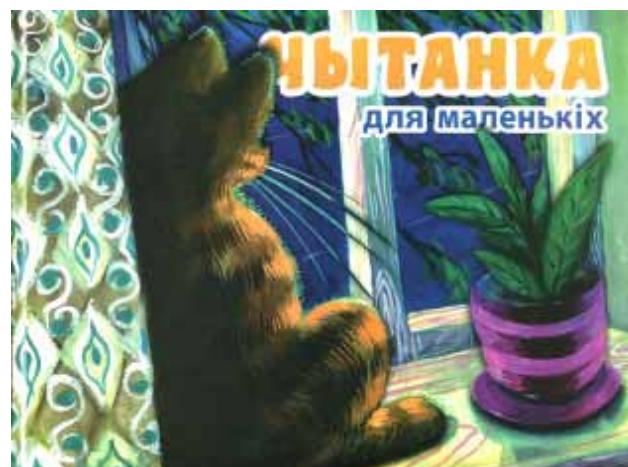
Бо як жса можна

жыць без веры?

Галіна Зінкевіч.

На фота В. Маёўскага:
1. Вершы чытае Аліна Легас-
таева. 2. Выступае Іван Раман-
чук. 3. Здымак на памяць. 4. Мі-
кола Ляшчун і Галіна Каржанеўская. 5. Ураджэнец Лагой-
скай зямлі Але́сь Лявончык.

Чытанка для маленькіх

Каляды, Новы год, із-
ноў Каляды - святы ідуць адно
за адным. А днімі адбылася
яшчэ адна падзея, якую таксама
можна лічыць сапраўднымі
святымі.

Новай цудоўнай кнігай
"Чытанка для маленькіх", укладзенай Вінцуком Вячоркам і
Пятром Садоўскім, папоўнілася серыя "Каляровы ровар",
што выходзіць у Бібліятэцы
Саюза беларускіх пісьменні-
каў "Кнігарня пісьменніка". У
кніжку ўвайшли творы з пер-
шай часткі "Чытанкі для дзі-
цячага садка" тых жа ўкладаль-
нікаў, якія выходзілі ў 2008 годзе
і многім паплюбліліся. Новыя
выданні выйшли ў выда-
вецтве "Кнігазбор" на замову
МГА "ЗБС "Бацькаўшчына".

"Чытанка для малень-
кіх" - гэта выдатны падарунак

Інфармацыйны цэнтр

МГА "ЗБС

"Бацькаўшчына".

Вішаванні ТБМ

Вішаванне ад амбасады ЗША:

Шчаслівых святаў і ўсяго найлепшага ў 2014 годзе!

Іван А. Голdryч,

часовы павераны ў спраўах ЗША.

Амбасада ЗША.

Вішаванне ад амбасады Германіі:

Пасольства Федэратыўнай Рэспублікі Германія ў Мінску
жадае Вам вясёлых Каляды і шчаслівага Новага 2014 года!

Вішаванне ад "Офіса єўрапейскай экспертызы і камунікацыі"

Шаноўныя сябры!

Мы шчыра дзякуем за супрацоўніцтва і падтрымку
сёлета!

Пазітыву, прыгажосці і натхнення ў штодзённай працы ў
2014 годзе!

Асветніцкая ўстанова

"Офіс єўрапейскай экспертызы і камунікацыі".

Вішаванне ад Беларускай асацыяцыі журналістаў:

Шаноўныя калегі, сябры!

ГА "Беларуская асацыяцыя журналістаў" шчыра віншуе
вас з Калядамі і Новым годам!

Зычым вам радасных святаў і ўдалага 2014 года!

Спадзяёмся на далейша ўмацаванне нашых сяброўскіх і
дзелавых контактаў.

Па-ранейшаму ваши БАЖ.

Вішаванне ад Асацыяцыі рэгіянальнай прэсы:

Паважаныя сябры!

Вясёлых Вам Каляды і шчаслівага Новага Года!

Плённай працы і шматлікіх дасягненняў.

З павагай, Ганна Ягорава.

Вішаванне ад ГА БНФ "Адраджэнне":

Вясёлых Каляды і шчаслівага Новага Года!

З павагай, Ігар Лялькоў.

Вішаванне ад сям'і

Мальдзісай:

Шлём Вам сардечныя
вішаванне з Нараджэннем
Хрыстовым і Новым 2014
годам!

Няхай Год Каня будзе
жывавым у бегу, не скідвае
никога з Аптымізациі Воза,
зіма чакае нас нармальная,
вясна - дружная, лета - без
ураганаў і паводак, а восень -
з багатым ураджаем!

З павагай і
найлепшымі пажаданнямі
Адам, Яраслаў і
Аляксей Мальдзісы.

ПА КОНЯХ!

2014

Вішаванне ад Nastaunik.info:

Шаноўныя сябры, калегі і ўсе нашыя чытачы!

Мы віншуем вас з Калядамі і Новым годам! Дзякую за
тое, што вы заставаліся з намі, дасылалі свае матэрыялы, чыталі,
райлі, як палепшилі нашу працу.

Заўсёды ваши, Nastaunik.info.

Вішаванне ад Тамары

Габрусь:

Віншую з Новым 2014
годам і Калядамі!

У навагоднім карагодзе
Змею панаваць ужо годзе!
Вунь там Конік б'е капытам -
Ён рыхтуе нам іспыты.
Будзьце моцныя, як коні,
Працавітыя, як коні -
Шчасце будзе ў далонях!"

(Працяг. Пачатак у папя-
рэднім нумары.)

Беларусы здолелі захавацца, зацінутыя паміж усходам і заходам, паміж двумя большымі колькасна народамі. Не без стратаў для сябе, але захаваліся. Проблема нацыянальнага выжывання, існавання і жыцця востра існуе для беларусаў усе паўтары тысячы гадоў, з таго часу, як толькі рассяяліся славянскія плямёны, зрушенны ў сярэдзіне першага тысячагоддзя нашай эры са сваёй прарадзімой, "з сінія Дунай", з правабярэжнай Прывіці і сярэдняга Дняпра. Гісторычна проблема выжывання "паміж двух гурганоў" беларускай нацыянальнай свядомасці, інтэлекту, розуму, асэнсоўваеца Эдуардам Акуліным у наступных радках:

*У нівы розныя ляцелі...
Там прарасталі для другіх,
Кармілі, драдавалі іх.
А Край радзімы стаў пустэчай,
А Край у роспачы канай;
Ды не прыняў акцынту Рэчы
І окаць голасна не стаў.*
(5/8-14)

І ўсё ж прыйшоў час, прачнулася нацыянальная свядомасць і:
*Збудзілася і буйна ўскаласіла
Спачатку думка, справа - потым.*
(7/1-2)

Паэт вызначае гісторычны вехі на шляху беларускага адраджэння: паўстанне Каўстуся Каліноўскага, жыццё для Беларусі Янкі Купалы і творчы подзвіг Максіма Багдановіча. Куды ж вядуць беларусаў правадыры нацыянальнага духу? "Аб Радзіме вольнай мары" - такой уяўляенца паэту галоўная мэта беларускага адраджэння. Спадзянванне на змены Эдуард Акулін ускладае на беларускі народ, вызваленне народнага духу - гэта справа самога народа, аж пакуль: *Зварушаны нарэшце дух народны...
Ён, як вясновы крываход,
Спярша павольны і лагодны,
Ды нарастаете пакрысе,
Аж покуль гром неверагодны
Мастоў стальных не затрасе:
Нібы запалкі трэснучь палі,
І панясе ён гнеў свой далей.*
(10/1 і 8-10)

Шлях да свабоды, незалежнасці бачыцца паэту доўгім і няпростым. На гэтым шляху багата перашкодай і цяжкасцю, паразай і трагедыяй. Беларусы знаходзяцца на мяжы страты сваёй нацыянальнай самабытнасці, ясна ўсведамляе паэт. Любая буйная памылка на шляху адраджэння можа стаць непапраўнай, бо: *єсць верагоднасць памыліца...
І перасохнучь, назаўжыды прычым,
і слова мовы, і крынічныя ключы.*
(12/9-10)

Але паэт перакананы ў tym, што трэба ісці па шляху адраджэння ўласнай нацыянальнай непаўторнасці, што беларусам трэба сыходзіці з дарогі савецкай асіміляцыі і вяртана на свае ўласныя забытыя пузяўіны. У гэтым - выратаванне беларускага народа, упэўнены Эдуард Акулін:

*Каторая магутна, гучна мкне -
Не самая галоўная дарога.
Яна прыводзіць часта да знямогі
Ці да святла, але ў чужым акне.
А іншы шлях забыты, непыхлавы,
А пойдзеши - і згадаеш, што знаёмы
І гэтыя ваконныя праёмы,
І позірк недаверліва-ічаслівы.*
(13/1-8)

Шлях вяртана да Радзімы - гэта праграма нацыянальнага выжывання для беларусаў мяркую паэт.

СЦЯГА ПАЭТА

Штрыхі да творчага партрэта паэта Эдуарда Акуліна

Тагачасны Савецкі Саюз не ўспрымаеца паэтам як натуральнае дзяржава ўтварэнне. Гэта нешта адназначна чужое, няроднае, ад чаго трэба высьвіці глыбінную сутнасць кахрання, якое ён спазнае, праз цэлую гаму разнастайных перажыцьтв ім пачуццяў, гэта і юнацкая разгубленасць, спілласць і нерашучасць:

*я разгубленай рукою
з кос тваіх выбытваў вецер.
(Шкельцы ў вітраж "Кахранне",
с. 42/3-4),*
якай переходзіць у сляпую роспач ад расстанні з кахранем:
*Знікала ты адна - у ноч,
і я прамоўчай наўзгадон.
А дождже ішоў,
і горад плацай
усімі проймамі вакон.*
(Шкельцы... с. 42/9-13)

Роспач змяняеца на незвычайную пяшчоту, якая, здаеца, заўпяне сабой ўсю сутнасць закаханага творцы:

*На зямлі двое нас і часлівых,
бо ніводнай души наўкола...
Нас кранула пяшчота лёнія
таямнічым крылом анёла.*
(Пяшчота лёнія, с. 79/1-4)

Пяшчота ж пералівеца ў насталычны і ціхі сум:
*Каб я адночы не спаткаў Vas,
ці так бы прагнуну зараз жыць...
Ці так бы іншую кахаў я?..*
(Тэрцыны, с. 86/1-3)

і лірныя жаль:
*Тухнуць доўга адгалоскам
тваіх кроакаў у вушах.
Алтыве, бы свечка воскам,
успамінамі душа.*
(Тухнуць доўга адгалоскам,
с. 88/1-4)

Пачуцці, выкліканыя кахраннем, як відаць, не надаюць паэту весялосці і жыццёвага аптымізму. Хуткая змена настрою ад бязмежнага шчасця да стану роспачы, шчымлівага суму - добра вядомая прыкмета рамантых і тонкіх натураў. Паэт на ўласным досведзе пераконваеца, што кахранне прыносіць не толькі станоўчыя эмоцыі, але і душоўныя болі. Паэт прыняглае загадка мімалётнасці, імклівасці і незваротнасці кахрання. Недаўгавечнасць кахрання заварожвае яго і выклікае жаданне ў сваіх вершах неяк спыніць гэты момант шчасця, занатаваць яго, намаляваць на паперы словамі і такім чынам як найдайчэйшай захаваць у памяці і жыцці. Таму ён зноў і зноў прыслухоўваеца да стану сваёй душы і шукае неабходныя слова, выразы, образы для выяўлення гэтага найскладанейшага чалавечага пачуцця.

Такі паэтычны самааналіз дае свой плён. Эдуарду Акуліну ўдаеца праз лаканічныя, сціслыя радкі перадаваць кранальнасць і крохкасць юнацкага кахрання, а таксама насталычныя настрой жалю ад незваротнасці і прыніуласці людскага жыцця.

Прыгажосць жанчыны для Эдуарда Акуліна з'яўляеца ўсяго толькі часткай вялікай, усеагульной прыгажосці, якая разліта ў Сусвеце, і якой пакланяеца паэт. Паэзія для Эдуарда Акуліна - і крыніца прыгажосці, і спосаб адлюстравання красы, звязанай ім у акаляючым свеце. Ён

Алесь Бяляцкі

да якай метафарычнасці і фармальных пошукаў у вершаскладанні. Паэт па-майстэрску інкрустуе свае вершы метафарамі, парабонніямі, асацыяцыямі, актыўна выкарстоўвае дакладныя вершаваныя формы, такія як санет, акраверш, трыялет, ронда, актава, тэрцыны. Паэт рупліва працуе над формаў верша, над складам, рыфмам, гучаннем слова, радка, усяго верша. Безумоўна вялікі ўплыў на творчасць Эдуарда Акуліна аказаў вершы Максіма Багдановіча, ягонай наватарской праца ў галіне беларускага вершаскладання. Але фармальная пошукі Эдуарда Акуліна, выкананыя ў рэчышчы класічнага постмадэрнізму, падмацаваныя са-мбытнасцю ўласнага мыслення. І саме істотнае па духу, па света-ўспрыманні - яны моцна зітаваныя з сучаснасцю, з новай эпохай, у якой яму выпала жыць.

Такім чынам, паасткі паэтычнай творчасці Эдуарда Акуліна, як мы бачым, заклалі далейшыя шляхі яе росту і развіцця. Творчая манера паэта, гучанне ягонага верша адразу вылучалася адметнасцю і арыгінальнасцю сярод паэтаў ягонага пакалення.

IV.

У 1990-м годзе Эдуард Акулін з сям'ёй пераезджае на сталае жыццё ў Менск. Невялікая лясная палеская вёска Дуброва, дзе проста за плотам сядзібы паэта раслі бараўкі, а на ганак дома пагрэща з лаўжой запаўзлі вужы, засталася ў мінулым, гэтаксама як шэсць гадоў працы настаўнікам беларускай мовы і літаратуре ў Дуброўскай восьмігадовай школе. У Менску Эдуард Акулін працуе загадчыкам філіі музея Максіма Багдановіча ў "Беларускай хатцы", дзе вялікі беларускі паэт жыў падчас свайго прыезду ў Менск у 1916 годзе.

Эдуард Акулін актыўна ўключаета ў менскіе культурнікі жыццё. Ён часта выступае як паэт і як бард, спявае свае ўласныя песні на шматлікіх імпрэзах, сустрэчах і вечарынах. У Менску - буйныя творчы асяродак, тут - сябры і знаёмыя. Але і не сказаць, каб Менск адразу стаў родным і блізкім для паэта. Эдуард Акулін не можа не парабонуваць свой мінулы спакойны сузорыльны лад жыцця ў вёсцы з мітуслівым гардскім побытом, і парабоннне ідзе не на карысць горада:

*Я адывк ад тваіх камяніц,
ад патрэсканай скуры вуліц.
Мне бліжэй цішыня старыц,
што падсвечваюць спеў зязюлін.*

*Я адывк ад тваіх вітрин,
сумятні і людскага тлуму.
Мне радней светлыня калін
з іх адвечна дзяўчым сумам.*

(Горад, с. 137/1-8)

Так акрэслівеца пачатак

доўгага духоўнага шляху, па якім пойдзе далей паэт.

Пры чытанні вершаў з першых зборнікаў Эдуарда Акуліна адразу заўважаеца празрыстая акравэрльнасць паэтычнага стылю паэта. Ён як быццам бы хуткім і лёгкім штрыхамі-словамі замалёўвае ўбачанне і адчуце. Паэт пастаянна працуе і ўдасканальвае майстэрства словапісання. Не дарэмна адзін з ягоных вершаў так і называецца "Акварэль". У менне маляваць словамі удалейшай сваёй творчасці паэт будзе імкнучыца напоўніць больш разнастайнымі пачуццямі і новым сэнсам. А пакуль у першых зборніках ягония вершаваныя замалёўкі пераважна скіраваныя на дакладнасць перадачы вобразу і арыгінальнасць паэтычнага малюнка.

Нельга прамінуць зварот

Эдуарду Акуліну ў ранній творчасці

да якай метафарычнасці і фармальных пошукаў у вершаскладанні. Паэт па-майстэрску інкрустуе свае вершы метафарамі, парабонніямі, асацыяцыямі, актыўна выкарстоўвае дакладныя вершаваныя формы, такія як санет, акраверш, трыялет, ронда, актава, тэрцыны. Паэт рупліва працуе над формаў верша, над складам, рыфмам, гучаннем слова, радка, усяго верша. Безумоўна вялікі ўплыў на творчасць Эдуарда Акуліна аказаў вершы Максіма Багдановіча, ягонай наватарской праца ў галіне беларускага вершаскладання. Але фармальная пошукі Эдуарда Акуліна, выкананыя ў рэчышчы класічнага постмадэрнізму, падмацаваныя са-мбытнасцю ўласнага мыслення. І саме істотнае па духу, па света-ўспрыманні - яны моцна зітаваныя з сучаснасцю, з новай эпохай, у якой яму выпала жыць.

(Працяг на наступным нумары.)

У гісторичнай літаратуре паведамляеца некалькі дат узінкнення фашчаўскай святыні. Так, Караль Тамецкі і Канстанцін Бендаў, у сваёй кнізе "Гісторыя каталіцкага касцёла ў Фашчаўцы" сцвярджаюць, што касцёл быў пабудаваны ў 1637 - 1639 гадах. Прозвішчы першых місіянероў-езуітаў у Фашчаўцы, даследык Ян Фібек пачынае пералічваць з 1651 года. А вось у кнізе Уладзіслава Завальнюка "Касцёлы царской Речи" згадваеца, што касцёл у Фашчаўцы заснаваны толькі ў 1654 годзе і асвячаны беларускім суфраганам Тавянскім. Галоўнае, падагульняючы пералічныя даты, ўпэўнена можна сцвярджаць - каталіцкі асяродак у Фашчаўцы паўстаў не пазней сярэдзіны XVII стагоддзя.

У далейшым храналігчыя даведкі распавядаюць, што ў 1692 годзе завершана будаўніцтва драўлянага храма. Адбылося гэта дзякуючы намаганням Самуэля Косцюкевіча (о. Samuel Kosciukiewicz SJ), рэктара езуіцкага калегіума ў Оршы.

У 1708 годзе, падчас Паўночнай вайны, касцёл быў арабаваны маскоўскімі войскамі, і ў 1738 годзе пачынаеца будаўніцтва новага мураванага касцёла. І толькі праз 16 гадоў, у 1754 годзе, будаўніцтва храма завершана, таксама намаганнямі рэктара езуіцкага калегіума, але ўжо Антонія Быкоўскага (о. Antoniego Bykowskiego SJ).

У гэтым жа годзе храм быў асвячаны ў гонар Унебаўзяцця Найсвяцейшай Дзевы Марыі. Гісторычныя крыніцы паведамляюць, што будоўлю храма таксама фундаваў уладальнік шклоўскага графства Адам Чартарыйскі. Менавіта Чартарыйскі ў 1776 годзе пабудаваў будынак для пражывання і дзейнасці манаху-езуіту. Такім чынам, узмен драўлянага касцёла ў Фашчаўцы ў сярэдзіне 18 стагоддзя паўстаў новы, велічны і прыгожы храмавы будынак разам з гаспадарчымі пабудовамі.

Як гаворыць легенда, цэглу на новы мураваны касцёл выраблялі на адлегласці 10 кіламетраў у Гарадзішчы, адкуль яна па ланцугу чалавечых рук перадавалася на пабудову храма. Знешне будынак касцёла ўяўляў сабою тыповую барокавую базіліку і меў форму правільнага крыжа, даўжыня - 51, шырыня - 35, вышыня - 28 аршынаў. Па баках дзве квадратныя мураваныя вежы, накрытые бляхай, з жалезнімі крыжамі наверсе. Паміж вежамі фасадыента ў форме трохвугольніка, завершана невялікім крыжам, такім крыжамі завершаны з трох бакоў канцы касцельнага даха. Па боковых баках касцёла дзве двухпавярховыя рызніцы. Званіца мае два сярэдніяя велічыны званы і сігнатуру.

У храме адзінаццаць алтароў. Галоўна алтар - мураваны. Другі алтар, з цудатворным абразом Найсвяцейшай Багародзіцы. На абраз павешаны залатыя кръжы, упрыгожаны каштоўнымі камяніямі. Гэты абраз закрываеца другім абразом Найсвяцейшай Дзевы Марыі. Над абразом Божай Маці - абраз Сэрца Ісуса Хрыста, а зверху - абраз Святой Троіцы. Трэці алтар, з абра-

I ўбачыў руіны касцёла...

(З гісторыі касцёла ў вёсцы Фашчаўцы)

Касцёл ў Фашчаўцы паводле малюнка Н. Орды

зом Укрыжаванага Ісуса Хрыста, Божай Маці Журботнай і малая фігурка Дзіцяціка Ісуса за шклом. Чатвёрты алтар, з абразам Святога Францішка Ксаверыя, Святога Антона, Беззаганнага Зачацця Найсвяцейшай Дзевы Марыі ў пазалочанай рызе. Пяты алтар, з абразам Святога Язэпа, Апекуна Найсвяцейшай Сям'і. Шосты алтар, з абразом Святога пакутніка Яна Непамукага. Сёмы алтар, з абразамі Святых Ігнацыя Laёly, Станіслава Коцкі і Сэрца Ісуса. Восьмы алтар, з абразом пакутніка Сымпліціцыяна Рыцара з яго мощамі. Уверсе абраз Святога Архангела Міхаила. Дзевяты алтар у выглядзе капліцы з вялікай фігурай Укрыжаванага Ісуса Хрыста. Дзесяты і адзінаццаты алтары персанасныя, з абразамі Сэрца Ісуса і Дзевы Марыі, Божай Маці Бялыніцкай і Святога Язэпа. Статы Дарогі Крыжовай Ісуса Хрыста - 14. Амбон сталярнай работы. Падлога ў касцёле бетонна-мазаічная.

Плябанія - драўляны дом, накрыты гонтай, у якім 9 пакояў. Іншыя пабудовы: фігель для прыслугі, пуня, канюшня, хлеў для жывёлы, лядоўня, свіран, лазня, побач сажалка, гумно для збожжа, студня. Зямлі ўсяго кала 40 дзесяцін: яе могілак 8 дзесяцін ворыва, паміж землямі гаспадароў Кушалёўскага і Паўлыкоў - 5 дзесяцін ворыва і 4 дзесяціны хмызняку, луг у Янаве кала Днятра. Святыня належыла да найвялікіх беларускіх католіцкіх касцёлаў, была бачна пад лясамі з 15 кіламетраў, а пры добрым надвор'і і з аддаленага на 47 кіламетраў Магілёва.

Адзінаццаць касцёла ёсьць малюнок Напалеона Орды, зроблены ў 1877 годзе. Малюнок супрадавадзеца надпісам: "Касцёл паезуїткі, закладзены ў 1754 годзе. Ксёндз Галкевич". На адвароце дадатковая пазначана, што ў касцёле знаходзіцца абраз Маці Божай. На малюнку Н. Орды буйнымі піламі паказаны прыгожы дзвохвежавы трохнававы касцёл з трансептам, роўнавысокім цэнтральным наве, і з фігурным франтонам на тарцах перакрэжаваных дахах, пабудаваны ў стылі віленскага барока. Чатырох'ярусныя вежы касцёла мелі надзвычай малаяўнічыя барочныя завяршэнні. Характэрна, што скразныя праёмы для званоў знаходзіліся даволі нізка, на другім ярусе, а трэці

духоўнасці будучых святароў. Менавіта на беларускіх землях манахі гэтага ордэна арганізоўвалі адзін з першых ва Усходній Еўропе ўніверсітэт: у 1579 годзе ў Вільні, а пазней, у 1812 годзе, - у Полацку. Таксама калегіюму ў Полацку, Нясвіжы, Пінску, Віцебску, Менску, Орши, Магілёве, Гародні, Мсціславе, Чачэрску, Клімавічах і іншых місіях. Езуіты прыналі на навучанне ў свае калегіюму і ўніверсітэты ўсіх ахвотных, незалежна ад іх нацыянальнасці і веравызнання. У часы русіфікацыі і паланізацыі дзякуючы іх старанням не спынялася гучанне беларускай мовы і выданне беларускіх кніг. Да гэтага часу на Беларусі знаходзіцца велічныя храмы, бібліятэкі, навуковыя лабаратарыі, творы мастацтва, якія з'явіліся тут дзякуючы менавіта айцам-езуітам.

Вось што паведамляла газета "Наша Ніва" ў кастрычніку 1908 года пра вёску Фашчаўка сучаснага Шклousкага раёна: "Тутака (у Фашчаўцы) скроў жывуць беларусы, але ёсьць і трохі ліцвінаў. Вось, у тутэйшым касцёле завёўся ціпера парадак, што казанні ксяндзы кажуць папольскую, па-літоўскую і па-беларуску; таксама спяваете народ песні касцельныя ў гэтых трох мовах. Беларусы тутэйшыя, як начулі першы раз казанні ў сваёй мове, дык ад радасці аж заплакалі".

А вось як пісаў пра гэту парофию ў першай палове XX стагоддзя святар Канстанцін Стаповіч, вядомы ў беларускай літаратуре як паэт Казімір Свяяк: "Парафія гэта лацінскага абраду, але знаюць яе патомкі і тых Беларусаў, што калісьці з прымусу пакінулі Унію, паувалі агіду да казёнишчыны. Кругом зніштажэнне, упад рэлігіі. А тут адпачывае чалавек... Стройны касцёл, найвялікі на Беларусі, ёсьць асяродкам парафії. Вакол расселася дзевяць вёсак католіцкіх. Кругом гавораць чыстай мовай беларускай. Айцы Езуіты калісьці даляжыслі вялікай працы, каб Беларус не страціў сваёй мовы. Выдали яны беларускі катехізм, навучали па-беларуску, вучылі песні... Хващоўка так добра перахавала свой беларускі характар, што сялянкі дагээтуль убіраюцца ў строі народныя. Люд тутэйшыя аказаў дзіўную да веры прывязанасць... І сягодня яшчэ не зменышлася гэта любоў да касцёла. Ідуць туды ахвотна, і не чуваць між імі жыцця распушчанага... Вялікія святы-фэсты збіраюцца на Хващоўку цэлья грамады Беларусаў, нават з мест далёкіх - бо далёка разышлася слава Дзевы Марыі Хващоўскай". Менавіта Фашчаўка разам з Улай у Віцебскай губерні з'яўлялася дзвюмі парафіямі вялікай Беларусі, дзе на пачатку XX стагоддзя ўжывалася выключна беларуская мова. Ужо згаданыя раней Ян Фібек у храналігчыні парадку, пачынаючы з 1651 па 1820 гады, пералічвае

знішчыць, што не адпавядала "истинно рускай истории". І вось 24 снежня 1967 года велічны будынак у Фашчаўцы быў узарваны. Па ўспамінах мясцовых жыхароў: "Касцёл лёгка ўзняўся і апаў. Снег быў чырвоны, быццам ад крэві, ад цаглянога пылу". А потым, на мурасі касцёла, нібыта з'явілася Божая Маці, якая плакала.

Шмат каго ўсхватавала тое варварства. Прыйгадаем артыкул Яўгена Меркушэвіча-Саськаўскага "Рэквіем фашчаўскаму касцёлу", змешчаны ў раённай газете "Ударны фронт". Аўтар пісаў: "Прайшоў праз лясок і ўбачыў вялікую кучу цэглы і смесця - эта былі руіны касцёла. Вёска Фашчаўка выдалася не тоі. Стаялі маленькія, убогія хацінкі, пуні, хадзілі куры, рыкалі каровы, снавалі людзі. Але гэта здавалася шэрым, змрочным, бесенсоўным і нікому непатрэбным. Я заплакаў...". На пры-

Фотадымак касцёла ў Фашчаўцы ў пасляваенны час

Крыж на месцы былога касцёла

раз наведаў Фашчаўку біскуп - адміністратор Магілёўскай архідыяцэзіі Баляслаў Слонскак. Апошнім фашчаўскім святаром у перадваенны час быў Пётр Януковіч.

У хуткасці пачынаючы жудасныя гады ваяўнічага атэізму. Былі арыштаваны і расстраляны Ян Баравік, Альбін Шаціла. Арыштавалі і саслалі ў Вятку Паўла Карповіча. 13 чэрвеня 1937 года, падчас апошніяй традыцыйнай пілігрымкі, калі большасць жыхароў адправілася на свята Святога Антонія да Магілёва, "невядомыя" разблі і арабавалі абрэз Божая Маці з касцельнага алтара. А потым "за касцёл" былі ўзяты ксёндз Пётр Януковіч, арганіст Марін Сякацкі, старшина касцельнага камітэта Ігнат Давідовіч, бацька і сын Крупенкі, і яшчэ 9 іншых парофиі. Пасля пачатку, што апісваўся ў школоўскіх газетах, яны быў расстраляны на працягу тыдня.

Пасля вайны ўлады спрабавалі зрабіць у касцёле клуб, але з-за агульнага суправаду жыхароў ідэя была часова пакінута. Аднак ў пачатку 60-х гадоў тагачаснаму кірауніцтву вельмі карцела ўсё

канцы артыкула артыкула аўтар піша вершаваны радкі: "І я прашу: прости нас, Боже, Мы в чём-то виноваты тоже, Что не смогли

тот храм спасти.

Прости нас, Господи, прости.

Гэту людскую споведź можна лічыць як рэквіем усім хрысціянским святыням знішчаным на Шклousчыне.

Аднак вера ў Бога ў Фашчаўцы не зникла. На прыканцы 80-х гадоў парофаія настава аднавілася. На месцы, дзе некалі знаходзілася святыня, ўзнесся памятны крыж. Для стварэння капліцы кірауніцтва мясцовай гаспадаркі перадало вернікам будынак. Далёка яшчэ да таго, каб як лепшыя часы, было ў Фашчаўцы больш за 3000 вернікаў. Між тым, вось ужо чацвёртася стагоддзе, падчасішаму, гучаць над Фашчаўкай вечныя слова малітвы: "Ойча наш, каторы ёсьць у небе, свяціся імя Тваё, прыдзі вала-дарства Тваё, будзь воля

Тваё..."
Аляксандар Грудзіна,
Шклousкай раённай
арганізацыі ТБМ
імя Ф. Скарыны.

2013 год у ТБК

Вось і зараз, у чаканні аднаго з самых важных святаў жыцця, перагортаем яшчэ адну старонку ўласнага летапісу. Якім быў гэты год? Вядома, для кожнага сваім, розным і не-паўторным. Адным адыходзячы год прынёс радасцяў, дасягненняў, іншым стратагу і расчараванняў. Такое ўжо чалавече жыццё. Але ў любым выпадку ён ужо стаў гісторыяй. У чаканні ж наступнага года ва ўсіх спадзяніні, што той будзе лепшым, чым мінулы.

Прабеглы год быў значным на падзеі і ў жыцці Таварыства беларускай культуры ў Літве, галоўнай з якіх стала правядзенне V канферэнцыі Беларусаў Балты і замежжа, якое праходзіла 6-7 красавіка 2013 г. у Вільні. У ёй прынялі ўдзел прадстаўнікі Літвы, Латвіі, Эстоніі, Чэхіі і Беларусі. Арганізаціі і правёў канферэнцыю старшыня Таварыства беларускай культуры ў Літве Хведар Нюнька. Ён у гэты час таксама адзначыў сваё 85-годдзе. У часе працы канферэнцыі былі выпрацаўніцтва і прынятыя тэксты рэзюлюці і звяротаў у розныя інстытуціі краінаў ЕС і Беларусі, якія засведчылі ўрадам гэтых краінаў, што беларусы не проста існуюць у гэтых дзяржавах, але таксама "хочуць людзьмі звацца".

Самым багатым на падзеі ў жыцці арганізаціі быў сакавік. Як вядома, 25 сакавіка адзначаецца саме вялікае беларускае свята - Дзень абвешчання БНР. Вядома, мы не былі ў баку. Варта адзначыць, што ўжо цягам некалькіх гадоў сталася добрая традыція гэты дзень святкаваць усім беларускім арганізацыям разам, нягледзячы на розныя палітычныя погляды, уласныя перакананні. Урачыстасць святкаванне 95 гадавіны пачалася з ускладнення вінкі і кветак да магілы братоў Луцкевічаў на Віленскіх могілках Росы. Менавіта Луцкевічы належылі да тых, хто тады, 95 гадоў таму спрычыніўся да абвешчання БНР. Прышла зусім невялікая коляска з людзей, якая падкрэсліла, што беларускае грамадства Вільні з кожным годам усё больш і больш абняякаў стаўцца да сваіх нацыянальных святаў. Ля ўмоўнай магілы братоў Луцкевічаў выступілі Кірыл Атаманчык, Хведар Нюнька, Станіслаў Шушкевіч... Усе яны адзначылі важнасць гэтага свята і выказалі спадзяненне на адраджэнне Беларусі. Затым увечары ў Віленскай Ратушы адбылося ўрачыстасць святкаванне ўзгледанай падзеі. На вечарыне прысутнічалі як беларускія, так і літоўскія палітыкі. Сярод прысутных былі: мэр Вільні Артурас Зуокас, чальц літоўскага Сойму Гедымяніс Кіркілас, чальц літоўскага Сойму Эмануэліс Зінгерюс, Саўлюс Печэлюнас, Стасіс Каўшыніс, Станіслаў Шушкевіч,

Хведар Нюнька, Аляксандар Каўбаска і інш. Святочнае мерапрыемства завяршилася канцэртам фальклорнага гурта "Akana NHS", які адкрыў свет тысячагадовых беларусаў з іх вераваннямі, традыцыямі, легендамі, паданнямі.

Ужо далёка не першы год стала адзначаючы ўгодкі смерці нацыянальнага героя, ахвяраваўшага сваё маладое жыццё дзяля свабоды Башкайшыны Кастуся Каліноўскага, якія беларускія віленчукі і гості Вільні ўшанавалі 23 сакавіка. Урачыстая мерапрыемства распачаліся з Паніхіды за Кастуся Каліноўскага ў грэка-каталіцкай царкве Св. Троіцы ў Вільні. Паніхіду адслужыў грэка-каталіцкі святар з Беларусі а. Андрай Крот. Затым распачалося ўрачыстасць шэсце ад месца пакарання смерцю Кастуся Каліноўскага на Лукишкім пляцы да яго ўмоўнай магілы на гары Гедыміна.

Гэтым летам, 23-24 ліпеня ў Менску адбыўся VI з'езд Беларусаў свету ў якім прынялі ўдзел 239 делегатаў і 95 гасцей з 18 краін замежжа і самай Беларусі. Ад беларусаў Літвы - 11 чалавек, з іх 4 - дэлегаты ад нашага ТБК.

2 лістапада адзначаючы Дзяды - дзень памяці продкаў. Сябры Таварыства таксама не засталіся ў баку і 2 лістапада на віленскіх могілках разам з іншымі беларусамі наведалі магілы адышоўшых у вечнасць беларусаў і памяліся за супакой іх душаў.

Традыцыя стала адзначаць Дзень Герояў (Слуцкае паўстанне) у нашым Таварыстве. Гэтым разам таксама не аблінулі гэтай даты, і імпрэза за 30 лістапада была прысвечана гэтай падзеі.

А заканчэнне года ў Таварыстве адсвяткавалі беларускім Калядамі. Гэтым разам у госці да нас завітаў не толькі беларусы, але і прадстаўнікі рускага і ўкраінскага народу. Святкаванне Калядай адбывалася з узделам ксяндза Данілы, якія ўвесь гэты святочны вечар прысвяціў нам. А ў сядзібе Таварыства была адпраўлена Калядная Служба.

Варта адзначыць, што цягам года ў Таварыстве пабываў шмат знакамітых асобаў, сярод іх Зянон Пазняк, Але́сь Краўцэвіч, Юры Беленкі, Уладзімір Арлоў, Радзім Гарэцкі, Генадзь Бураўкін і шмат іншых.

Больш падрабязнью інфармацыю знойдзеце на нашым сайце: www.westki.info/tbk, які заклікаем наведаць, а таксама і дасылаць сваё матэрыялы.

Напрыканцы хочацца павіншаваць усіх са Святамі і пажадаць, каб наступны год быў не горшым за папярэдні.

Алесь Адамкоўч,
доктар
гуманітарных навук.

Заснавальнік:

ТБМ імя Францішка Скарыны.

Пасведчанне аб реєстрацыі № 908 ад 18 снежня 2009 г. выдадзена Міністэрствам інфармацыі Рэспублікі Беларусь.

Адрес рэдакцыі:

231293, Лідскі р-н, в. Даўліна.

Адрес для паштовых адпраўленняў:

231282, г. Ліда-2, п/с 7.

E-mail: naszaslowa@tut.by

Калядны цуд сваімі рукамі

Каляды! Вочы дзяцей гарэць чаканнем цуду. Бляск мішуры, водар ёлкі, смак цукерак, маскі, касцюмы... У кожнага з нас свае калядныя ўспаміны. Як жа зрабіць Каляды незабытнымі і для наших дзяцей?

Экскурсіі, паездкі, аніматары ў кавярнях ды рэстарацыйях, ёлкі ў ДК і тэатрах і карпаратывы на працы ў бацькоў. Дзед Мароз на дом - хто толькі не прапануе калядны цуд па малых ці вялікіх коштах. Вакол дзяцей пануе імпрэзава-падарункавы вір, настолькі шыльны, на сколькі дазваляе бацькоўская кішэні. А самі дзяці? Мы адводзім ім ролю

спажыўцоў: прыйдзі, апрані, сядзь, еш, глядзі, не чапай, не марнуй... Нам гэта зручна, бо не трэба нічога выдумляць, важдзіцца, клапаціцца. Прасцей купіць дзяцям свята.

Аднойчы на бацькоўскім сходзе адна маладая настаўніца папрасіла бацькоў зрабіць з дзецьмі дома па тры сняжынкі. Бо яна не ўмее. Дзеці таксама не ўмеюць... Адзін тата абяцаў надрукаваць на прынтары, каб дзяці выразалі. Паміж намі, выцінанка (выразанне з паперы) - традыцыйнае мастацтва беларусаў. Але нічога, мы і гэта купім, калі ўжо школа хоча сняжынкі на вонкі.

А для цуду трэба так мала! Напрыклад, купіце калі 30 м стужкі з беларускім арнаментам - гэта паясы для хлопчыкаў і нагалоўнікі для дзяўчат. Дома ёсць бубен, а ў кабінечце музыкі - драўляная трашчотка? Пазычце ў знаёмых немаўлят пару бразготак, і вясёлы шумавы аркестр гатовы. А можа, у вашым класе расце скрыпач ці флейтыст - вось і музыка ёсць!

Фарбы, ніткі і крыху цярпення ператвораць некалькі аркушоў кардону ў маскі Казы, Мядзведзя, а на кіку зазіхіць фальгой і светладыёдным іскрамі калядная Зорка. Ага! Не забудзьце пра яркі трывалы мяшок (метр тканіны, шлейкі са старога замка-маланкі, матузок, каб зашмаргнуць, і кравецкі досвед пяцілінейны). А калі нечая бабуля зранку напач змачных аладак...

Ці доўгі дамовіца з настаўніцай музыкі, каб навучылы дзяцей хоць адной каляднай песні. На сайтах www.dzieci.org, www.nastaunik.info іншых лёгка адшукваць сцэнар (традыцыйны альбо сучасны, адаптаваны для лёгкага ўспрыння цёсніні дзецемі, якім "дзясятка" ў дзённіку" бліжэй ад "жыта капой"). На ўвесь клас - гэта літаральна па 2-4 радкі, ненапружні і не патрабуе шматлікіх рэпетыцый.

Напярэдадні завітае настаўніца да сваіх калег, намякні, каб чакалі ды рыхтавалі пачастункі... И вось ён, цуд! Цэлы

клас артыстай адразу нясмела ды сарамліва, а потым усё весялі гамоніць, жартую, спявача, а цэлы клас гледачоў спачатку напружана ўслухоўваеца, а потым рагоча з Казы ды Мядзведзя, хвалюеца, што наварожаць цыганкі, мацуеца алакамі, дзеліцца цукеркамі, з удзячнасцю прыме зачэнні і хорам крываць на развітанне такое нязыкалае, але такое на-туральнае: "Дзякую!"

Гэты просты рэшт каляднага цуду добра ведаюць у менскай гімназіі № 29. Гадаванцы Юліі Мікалаеўны Карака, Таціяны Фамінічны Астроўскай, Алены Леанідаўны Жылко шмат разоў здзіўлялі і радавалі яркім імпрэзамі і аднагодкаў, і настаўнікаў. Нават аву Любоў Піліпаўна Раднёнак і дырэктар Віктар Васільевіч Пішыкаў неаднойчы прымалі калядоўшыкай у сваіх кабінетах. А якія смачныя цукеркі, заробленыя такой вясёлай супольнай працай!

І колькі б "хат" - кабінетаў не абышла вясёлая чарада, застаюца заўсёды ў дзяцей два нязменных пытанні: 1) чаму так мала выступалі? і 2) калі пойдзім наступны раз?

І гэты дотык да традыцый, гэты цуд, створаны супольна, запомніца ім больз за чарговыя кока-колу з бульбай фры.

Алена Цераўкова.

САКРАМЭНТА

Аўтар некалькіх кніг прозы, пазіціў для дзяцей, п'ес, кінасцэнарываў, шматлікіх артыкулаў і мастацтвазнаўчых эсэ.

Кніга "Сакрамэнта" выйшла ў выдавецтве "Медысон". Яе наклад 500 асобнікаў. Мастаком вокладак з'яўляецца Яўген Мальдзіс.

Асабістая я прачытаў кнігу за адзін дзень! Мне вельмі спадабаліся апавяданні: "Вожык", "Кінатэтр", "Кастрычнік", "Кветка адчаю", "Бульба з хрэнам..."

Хачу павіншаваць славутую пісьменніцу з Днём народзінаў! Жадаю моцнага здароўя, щасція, радасці, новых кніг і артыкулаў, а таксама здзіяснення творчых мар і задум!

Аляксей Шалахоўскі,
гісторык, журналіст.

Рэдактар Станіслаў Вацлававіч Суднік

Рэдакцыйная калегія:

Алена Анісім, Юр'еў Бабіч, Юлія Бажок, Марыя Баравік, Вінцук Вячорка, Юр'еў Каласоўскі, Леакадзія Мілаш, Максім Новік, Язэп Палубіцкі, Аляксей Пяткевіч, Уладзімір Содаль, Станіслав Суднік, Павел Сцяцко, Алег Трусаў.

<http://nashaslova.mns.by> <http://pawet.net/>
<http://kamunikat.org/> [http://tbm-mova.by/](http://tbm-mova.by)

Аўтары цалкам адказныя за падбор
і дакладнасць прыведзенай інфармацыі

Газета надрукавана ў Лідскай друкарні.

231300, г. Ліда, вул. Ленінская, 23.

Газета падпісана да друку 6.01.2014 г. у 10.00. Замова № 2.

Аб'ём 2 друкаваныя аркушы. Наклад 2000 асобнікаў.

Падпісны індэкс: 63865.

Кошт падпіскі: 1 мес.- 5600 руб., 3 мес.- 16800 руб.

Кошт у розницу: па дамоўленасці.